

Robin de Puy
Maria Barnas

Wastlers

HANNIBAL

In 2023 is het zeventig jaar geleden dat de grootste Nederlandse natuurramp van de twintigste eeuw zich voltrok. Op maandag 29 januari 1953 ontwikkelde zich ten zuiden van IJsland een noordwesterstorm, die via Schotland verder zuidwaarts trok. Op de noordelijke Noordzee draaide de wind naar noordnoordwest, waardoor een stormveld van duizend kilometer lang recht op de Hollandse kust afstevende.

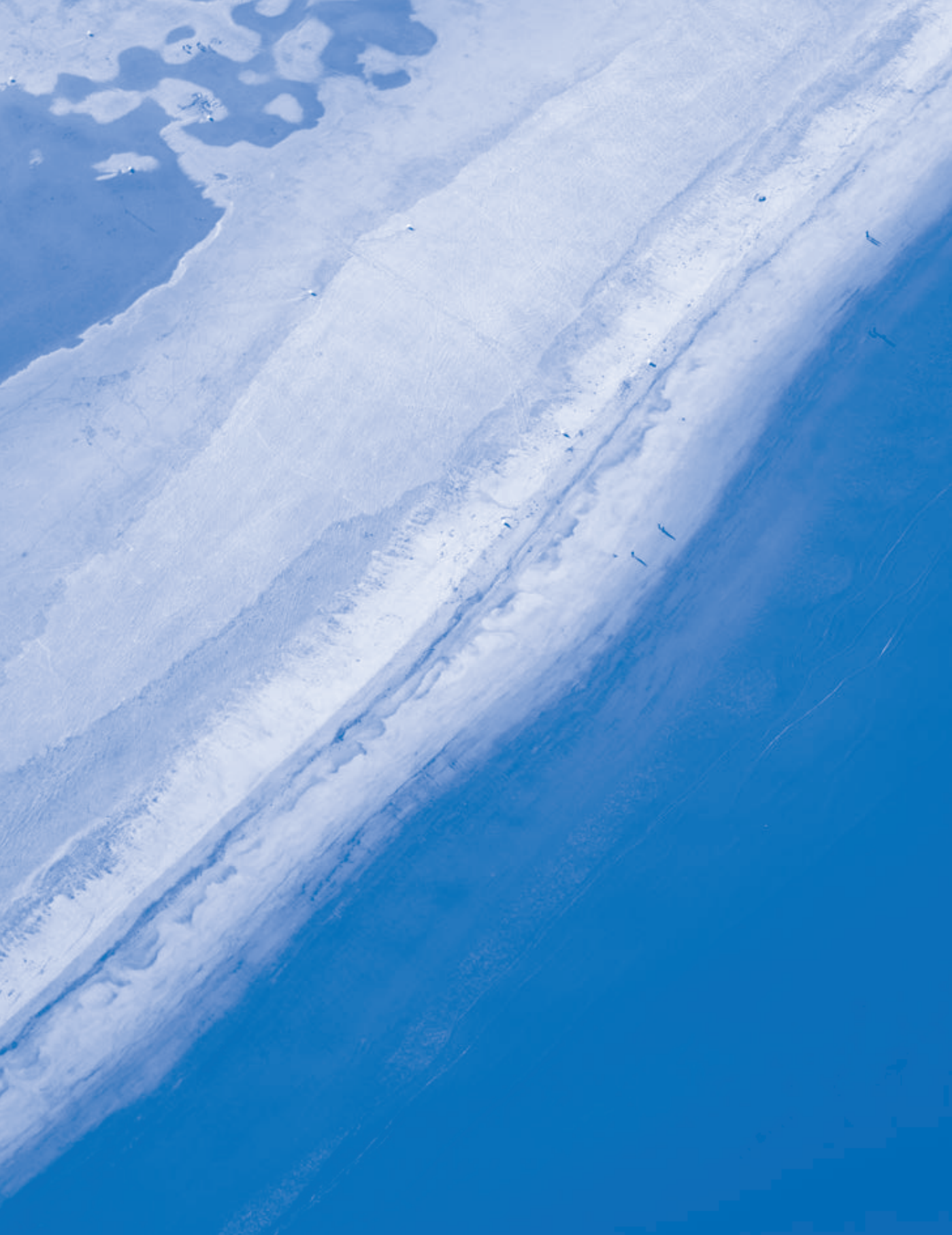
De zware noordwesterstorm, die gepaard ging met springtij, veroorzaakte een overstroming van grote delen van Nederland. Op meer dan 150 plaatsen in Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Brabant braken de dijken, omdat ze de hoeveelheid water niet aankonden en de staat van veel dijken slecht was. Zondagmiddag kwam een tweede vloedgolf, die nog meer slachtoffers maakte dan de eerste.

Goeree-Overflakkee behoort tot de zwaarst getroffen gebieden van de Ramp. Oude-Tonge telt het grootste aantal slachtoffers. Van de in totaal 1.836 slachtoffers vielen er 492 op het eiland. Ook de vee-stapel werd getroffen.

De gemeente Goeree-Overflakkee vroeg kunstenaar Robin de Puy, die opgroeide in Oude-Tonge, bewoners van het eiland te portretteren die de watersnoodramp hebben meegemaakt, of opgroeiden in de schaduw van wat hun ouders en grootouders met zich meedragen.

Dichter Maria Barnas tekende op wat de geportretteerden vertelden in gesprekken over de nacht van de ramp en de dagen erna. Daaruit bleek dat veel persoonlijke geschiedenissen elkaar raken, of net langs elkaar glippen. Het was voor sommigen lang onmogelijk om over de Ramp te spreken. Het woord ‘trauma’ bestond nog niet, zoals Marianne Heestermans opmerkt (p. 51).

Waters kan gelezen worden als een duidelijk signaal om niet weg te kijken van klimaatverandering en een snel stijgend waterpeil. De Puy en Barnas doen met dit boek een poging om de tragedie, die vaak in eenzaamheid is gedragen, te presenteren als iets gezamenlijks. Waar de ikken niettemin wringen – omdat niet alles gedeeld kan worden – komt een geschiedenis tot leven.

Kom

mee

kom op

want

je verzuipt

hier

Annie

Het is heel gek, maar op de dag van de Ramp
hebben we ons verslapen.
We werden pas om half negen wakker.

Er kwam een neef binnen,
die was onze kant op gespoeld.
We hebben hem in het warme bed
van mijn ouders gelegd.
Buiten liggen er nog een paar, zei hij.
Een vrouw met een gebroken been
werd opgehaald met een kruiwagen.

De dijk was aan twee kanten doorgebroken.
We konden nergens meer heen.
Vader vond zijn broer, die was verdronken.
We zijn naar een tante gegaan,
daar waren wel twintig mensen.
We hadden melk van twee koeien,
twee bedsteden en matrassen op de vloer.

Je zag dat de huizen ingestort waren.
Je zag alles onder water.
Een hondje sprong uit mijn armen.
Dieren dreven overal.
Koeien op hun zij, opgeblazen.

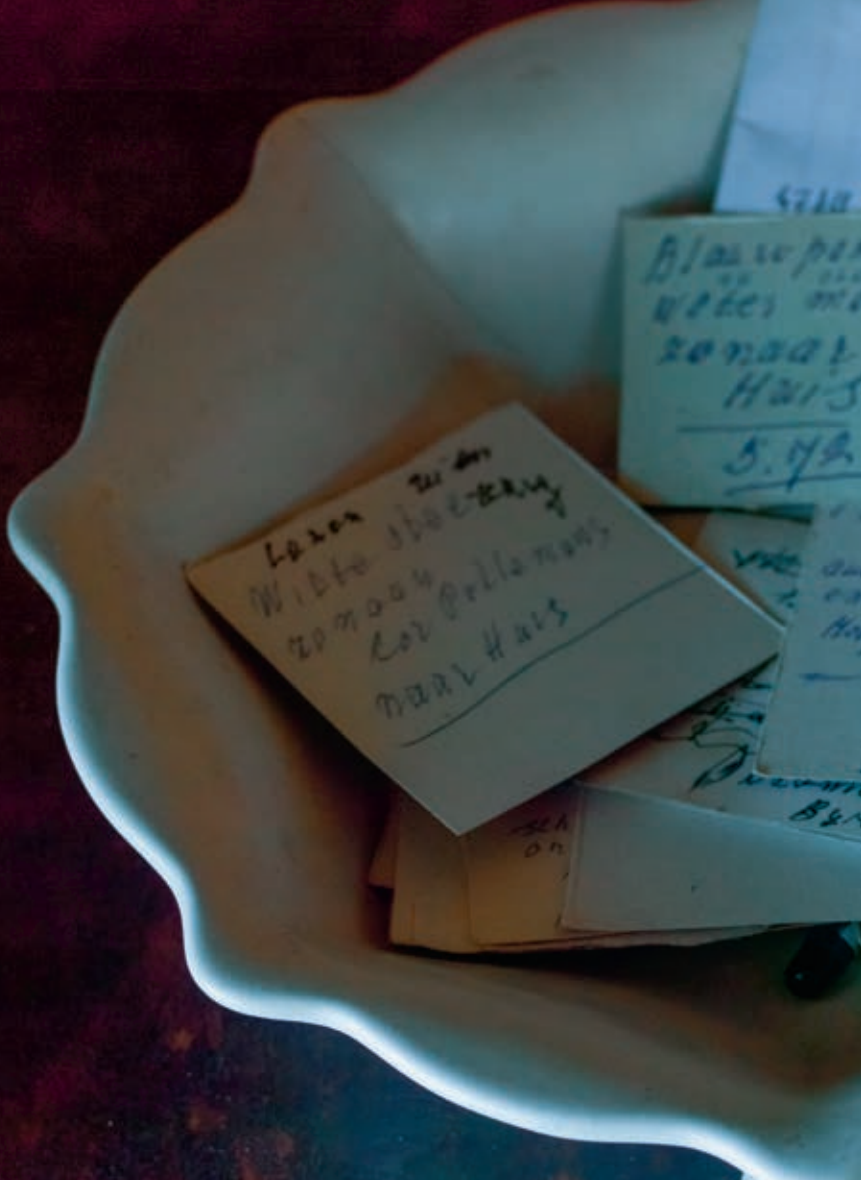
Hier ligt een onbekend meisje begraven.
We denken dat het Nelly is.

Maarten Nagtegaal was heel stil op school.
Zijn ouders waren verdwenen.
Hij woonde bij zijn oom en tante in huis.
We ontweken hem een beetje.

Dertig jaar geleden waaide de nok van ons huis.
Ik dorst er niet meer te wonen.
Als het waaide, mocht er niemand naar boven.
Dan sliepen we op matrassen op de grond.

We gingen op zoek naar een huis
dat uit de wind staat. Dat is hier.

Lezen 21m
Witte blokken
20m 2004
Looftellen
naar huis

Blauw park
water
zondag
Huis
5.48

Blauw park weg
naar vrede
2-wielige
Lage weg
dan over dijk
naar huis
Langs Water machine
10 km
van Beneden naar Bogen

Cap
dij
Hooft
1k. H.
Loo

We woonden aan de Molendijk.
Ik was bijna vier.
Midden in de nacht moest ik uit bed.
Met de auto reden we naar Zuidzijde.
Het was er vol met mensen.
Al die mensen waren bang.
Niemand zei iets, maar ik voelde het.

Mijn oom ging terug om anderen te halen,
maar er was niemand meer.

We werden weggebracht.
We moesten het donker in:
een gat, dat was het ruim van een schip.

Een boompje stond er nog.
Dat was alles.

Nico

De dorsvloer stond al onder.
We gingen de trap op tot ons middel in het water
en daar kwam Jans de trap op mee naar buiten.

Jans was onze lievelingskoe.
We hebben haar vernoemd naar een tante.

Een jongen greep een losgerukt dak
dat langs dreef beet en sleurde ons mee.
We dreven op het vlot door de straten.
Ik was drie en mijn moeder hield me vast.

Nier was naar de molenaar.
Die had tien kinderen en een vrouw.
Toen hij het dak op ging
om naar buiten te gaan,
stortte een golf naar binnen.
Daar is niemand meer.

*Corrie Keijzer-Molijns
91 jaar*

Corrie

Je wist niet wat de kracht van het water was.
Mijn verloofde, een visser, zei: *Kom mee,*
kom op, want je verzuipt hier.

Er kwam een muur van water aan.
We konden nog net samen naar boven.
Het water was zo snel als een kat
die de trap op rent.
Het kwam niet hoger dan de bovenverdieping.

Mijn vader is op het nippertje gered.
Kun je de koeien komen halen? had hij gevraagd.
Alle koeien gingen een vrachtwagen in
en die klapte zo om.
Mijn vader is er levend uit gekomen.

Geen warmte. Geen drinken. Geen eten.
Twee nachten lang en toen werd het weer donker.

Ik was altijd bang als het stormde.
In het begin kraakte dit huis.
Het komt uit Noorwegen, een geschenkwoning.

Piet

Ik was gaan stappen in Middelharnis.
Ik was de enige die nog op was.
Vader, moeder, acht kinderen
en mijn zus met een baby sliepen allemaal nog.

Ik zag water door de brievenbus komen.
Heb iedereen uit bed getrommeld.
We namen een lege koekenpan mee naar zolder.
Aan drinkwater hebben we niet gedacht.
Mijn ouders hadden kunstgebitten,
die heb ik nog kunnen opvissen
met het water tot mijn kin.

Ik klom door een heel klein raam op het dak.
Er dreef alleen maar rotzooi tussen de huizen.
Ik hoorde geschreeuw, zag de huizen instorten.

Twee jongens hingen aan de dakgoot,
die kregen we nog naar binnen.
Hun hele familie was weggespoeld
en de storm werd steeds erger.

Ik zag de huizenrij van mijn broer wegzakken.
Ik had mijn vader nooit eerder zien huilen.

Het huis bewoog. We moesten weg,
maar ja, waar moet je heen?
We zijn over al die troep van bedden,
paarden, koeien en schuren
naar de Emmastraat gevluht.

Eerst heb ik Riek en de baby overgebracht.
Elke keer ging ik er weer twee halen.
Misschien wel twintig keer heen en weer.

Er stond een golfslag.
Als je per ongeluk misstapte, was het afgelopen.
Ik ging twee keer kopje-onder.
Dan ging ik binnen mijn kleren uitwringen
en een poosje onder de dekens om op te warmen.
Mijn vader zei: *Je gaat niet meer terug.*
Maar ik zei: *Daar zijn er nog mensen en daar.*
Ik heb gaten geslagen in de daken.
Sommigen kwamen er levend uit.

De gemeente gaf een rijksdaalder
om kleding van te kopen.
Van één familie was alleen Rikkie nog over.
Ik liep op sokken, zij op blote voeten.
Ben jij er een van Bruinse? zei de schoenenman.
Hij keek in een boek. *Dan krijg je niks,*
want er staat nog een rekening open.
Ik heb dat boek weggesmeten. Ik heb hem
aan zijn dasje gegrepen. Draaide dat dasje om.
Ik was al die tijd kalm gebleven,
ook toen ik al die mensen ging halen.
Maar toen was het genoeg.
Ik zei met dat dasje in mijn vuist:
Als je die schoenen niet geeft, maak ik je koud.

*Piet van den Ouden
88 jaar*

Buiten

liggen

er

nog

een paar

Wil

Mijn moeder was hoogzwanger van mij.
Ik werd drie weken na de Ramp geboren.
De eerste paar jaren heette ik Zus.
Het was te pijnlijk vanwege de oudste, Willy,
die was verdronken. Pas later werd ik Wil.

Als kind droomde ik dat ik op de kaai stond.
De haven brokkelde af en ik gleed zo het water in.

Als je de Oekraïners ziet, denk ik:
help ze nou gewoon.
Wij hebben tenminste nog een dak
boven ons hoofd. En ja, de gasprijs is hoog,
maar we hebben nog te eten.

Wij hebben ook hulp gehad.
Mijn vader kreeg na de Ramp een hele goede koe
uit de Achterhoek die veel melk gaf.
Hij heeft een brief geschreven aan die boer
om hem te bedanken.

